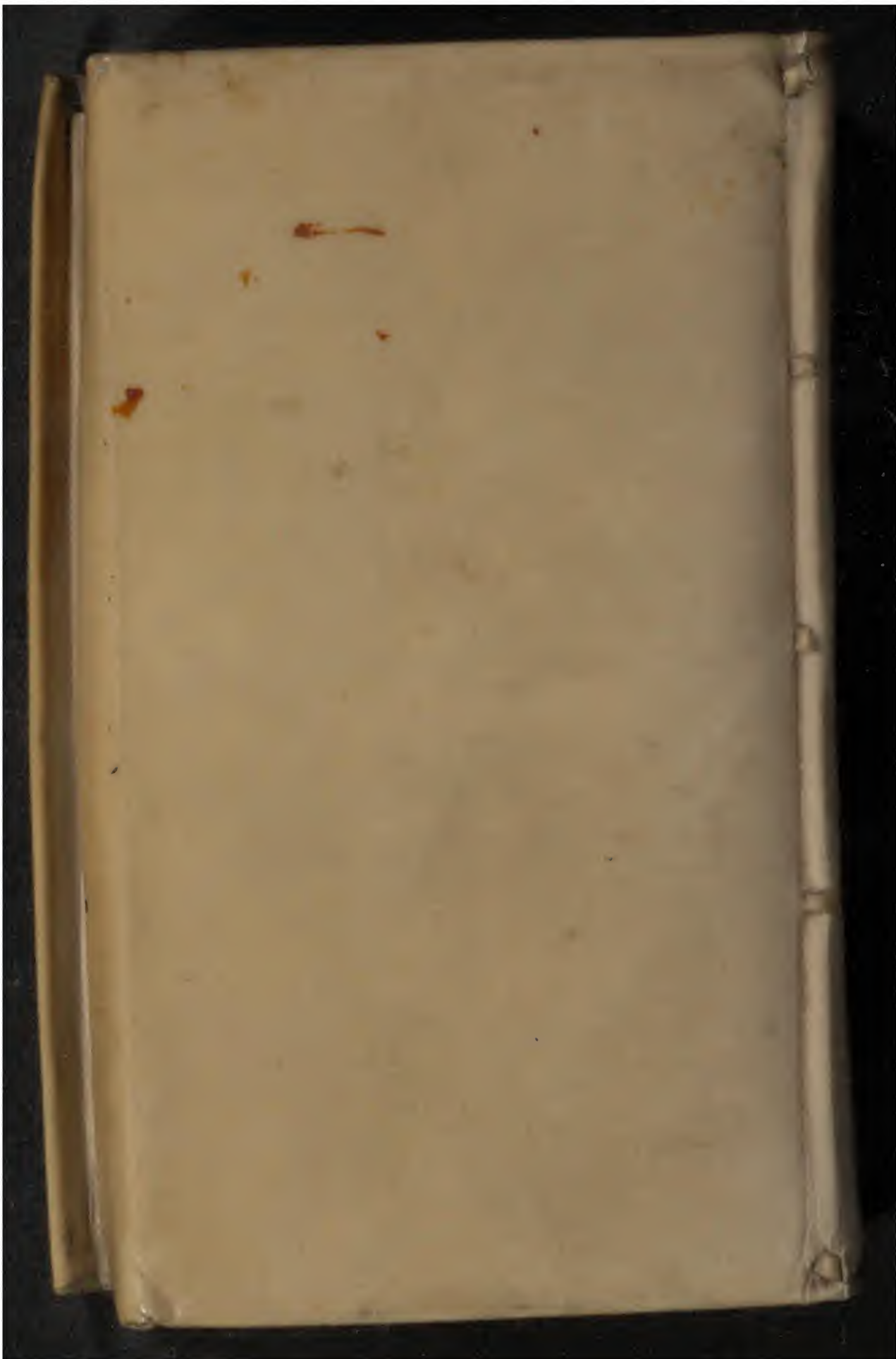

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
345 H 21 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
345 H 21 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
345 H 21 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
345 H 21 [1]

2)
IACOBI REVII

S. S. Theol. Doct.

APPENDIX

AD

Tractatum de usu capillitij,

QVA

Ad postremam Viri docti Dis-
putationem respondetur.

LVGD. BATAVORVM,

Ex officina ADRIANI WYNGAERDEN.

CLD ID C XLVII.

XVIIII

Jac

Appendi

Ad pofit

111

con. b
Ea ipem
di. pol
loc age
elide,
man ka
m, tam
man in
v. n. i
mensu
hator re

JACOBI REVII

3

S. S. Theol. Doct.

Appendix ad tractatum de usu
capillitij,

QVA

*Ad postremam Viri docti Dispu-
tationem respondetur.*

Tractatu meo superiori se-
mel & iterum monui, vi-
rum doctum quicum mihi
res erat, de virili tantum,
non autem de muliebri Co-
mā agere, unde conjicie-
bam cum hac in parte me-
cum, & contra Poimenandrum sentire.
Ea spe me aliqua ex parte falsum esse, vi-
di, postquam vir doctus omnes suas de
hoc argumento Disputationes conjunctim
edidit, quarum ultima Disputationem
meam sextam attingit. Illam dum percur-
ro, animadverti eum pleraque magni mo-
menti in ea præterire, nam theséis meas
v. vi. xii. xiii. xiv. quibus opiniones Poi-
menandrianas vehementer premi attentus
lector judicare poterit, quasi nunquam na-

A 2

12

tæ essent, insalutatas dimittit. in reliquis ita se exercet, ut necessitatem mihi impostam viderim, etiam hac in parte mea vindicandi, idque ne veritati triumphum ante plenam & justam victoriam decrevisse merito coargui possem. veniamus ad lineas. Et sit hoc (loco Epilogi quem opusculo nostro subjecimus) Defensionis nostræ

C A P V T V I I I .

De rasura capitis muliebris. Status questionis quomodo à viro docto, quomodo à Poimenandro formatus. An necessitas corporalis frangat legem natura. Locus de misericordia & sacrificio id non probat. Rasura mulieris non repugnat juri natura aut gentium. quia in aliquo casu à Deo precepta. in alio, ab adversariis permessa. De violatione legis natura. de relaxatione ejus quoad vim obligandi. An debeat aliquid fieri contra eam. An Borstius naturam pro inclinatione posuerit. De invincibili ignorantia. An propter eam peccatum desinat esse peccatum formaliter. An amputatio extremitatum capillarum sit rasura. An tam rigide prohibita, ut inter magis & minus non distinguatur. De novitate, peregrinitate, singularitate. Locus Zepha-

Zephania cum aliis quibusdam, expensus.

THesi 3. opinionem Poimenandri retuleram super *rasurâ comæ muliebris*, quam *contra naturam & jus gentium* esse pronunciat, indeque infert, *non licere à comâ dependula nonnihil aliquando demere*. Utrumque, nempe & pronunciatum illud de *rasurâ*, & consequentiam inde derivatam impugnavi Thes. 7. quam sibi refellendam, Poimenandrum autem defendendum sumit vir doctus Quæst. text. 3. thes. 4. ubi primo quomodo statum quæstionis formet, deinde quomodo de se ipsa ratiocinetur indagabimus. Quæstionem hanc posuerat Thes. 1. *Virum mulieribus permissum sit, citra necessitatem capillos suos radere vel tondere?* pro cuius negativa cum multis differuisset, eam applicans nostræ controversiæ ait thes. 4. *Ex dictis colligere in promptu est, non male dictum fuisse à Poimenandro, rasuram comæ muliebris (videlicet ubi nulla est necessitas quæ eam postulet) legi naturæ repugnare*. Equidem totum Poimenandri tractatum à capite ad calcem denuo evolvi, ut viderem an uspiam statum quæstionis ita formet, & reperi ubique eum absolute *tonsuram* &c. mulieribus, ut legi naturæ repugnantem prohibere, nulla *necessitatis* (quam tam

sollicite perpetuo inculcat vir doctus) mentione adjecta. unum locum excipio, ubi per occasionem objectionis, quam se declinare non posse videbat, ejus meminit. qui locus omnino considerationem meretur. tam enim agit timide, tamque aliena ratione responsum suum fulcit, ut ea omnes suas rationes manifesto perturbet. accedamus ad rem ipsam. pagina 59. cum Drusilla amputationem nonnullam muliebris comæ eo excusasset, *quod non strictim tonderent aut raderent mulieres, excepto, si catarrhis obnoxia essent, tum enim nonnunquam medicos prescribere ut capita quantum possent perpeti radicibus attonderentur, relicto nonnullo crine, decori causa, supra frontem, ac interrogasset, an hoc contra scripturam esse censeret?* respondit p. 68. *Statuere se cum Apostolo, omnem tonsuram non necessariam capitis muliebris esse vetitam.* I. COR. II. 7. *Atque, inquit, mulieres quam comam gerunt pendulam, sese attondunt contra necessitatem. ergo tonsura illa vetita est.* & pag. seq. *Quia capillus prolixior poros occludit, & vim frictionum ad discutiendos catarrhos non parum impedit, hinc est quod Medici interdum mulieribus prescribant uti capillos suos amputent, QVOD TAMEN NATURÆ ET HONESTATI PARVUM CONSENTIRE videtur. sed NECESSITAS FRANGIT LEGEM.* & mox: in
hisc

hisce ergo casibus valet illa regula: *MISERICORDIAM volo, & non SACRIFICIUM*. Matth. 15. 7. Hic primo observamus, tonsuram citra necessitatem à Poimenandro vetari ex loco Apostolico 1 Corinth. 11. 7. qui tamen de necessitate *ἡ δὲ γὰρ* ibi habet. 2. Fateri eum, non videri consentire naturæ & honestati, tonsuram mulierum, etiam morbi causa admissam. 3. cum *LEGEM* etiam in casu illo agnoscere, quam tamen necessitas frangat. cumque loquatur de lege naturæ, & de necessitate corporali, hunc sensum illius dicti emergere: *Necessitas CORPORALIS frangit legem NATURÆ*. 3. cum adhibere ad id probandum textum de *miseriordia & sacrificio*, qui cum hoc negotio nihil commune habet. cum *SACRIFICIUM*, quod misericordiæ cedere Christus indicat, sit legis *CEREMONIALIS* & positivæ, non autem legis *NATURÆ* & moralis. nullo autem modo sequitur: ceremoniæ cedunt misericordiæ sive charitati in proximum, ergo & lex naturæ ei cedit. id enim si verum esset, liceret jus naturæ violare, modo per id proximo subveniremus. liberum ergo esset *male facere, ut eveniret bonum*. contra Apostolum Rom. 3. 8. Hanc tam manifestam hallucinationem detegi maximum operæ pretium est, non solum Poimenandri, sed & viri docti causa, qui

eodem probandi modo utitur, tum alibi, tum. Quæst. text. 1. th. 6. quatern. R. Nec quicquam ei prodest locus Pet. Martyris ex quo id hausisse videri vult, quemque attulit pag. præced. sed funditus ejus opinionem evertit. ascribam Martyris verba: *Neque debent rei haberi hujus præcepti homines in regionibus aquilonaribus, si perpetuo in sacris non sunt apertis capitibus. Nam compelluntur nimio frigere caput contegere. Satisfaciunt autem Apostolica traditioni, quando ab initio sacra functionis, & subinde in medio vel ad finem capus aperiunt. Quia non requiritur, ut propter illam CEREMONIAM valetudo insigniter lædatur. Misericordiam volo, non sacrificium.* Videt opinor vir doctus solidissimum illum theologum quod de sacrificio dicit Christus, de ceremoniis dictum accipere. quod ad Jus NATURÆ Poimenandrianum non nisi vi violenta & cum totius theologiæ perturbatione detorqueri potest. hæc de statu quæstionis. pergamus:

Rasuram coma muliebris legi natura & gentium repugnare negaveram, duabus adductis rationibus, quas ordine vir doctus impugnat. Prima ratio erat, quia in aliquo casu non solum permissa, sed etiam præcepta est. Deuter. 21. 12. Dicit vir doctus Rationem hanc parvi pretii esse: nec amplius probare, quam quod præceptum de nutritione

ne coma muliebris, sit de eorum genere, qua propter inadequationem materia, & mutationem qua in objecto contingere potest, exceptionem admittunt: Nam, inquit, si licitum sit ita ratiocinari, pari modo probabitur, non repugnare juri natura vulnerationem aut occisionem hominis innocentis privata auctoritate factam, quia Deus aliquando vulnerationem & occisionem talem precepisse legitur. Aut non esse juris natura, ut frater abſtineat à nuptus sororis, quia tales nuptias à Deo concessas, & preceptas aliquando fuisse legimus. Resp. I. Id quod ratione mea probari fatetur, mihi sufficit aduersus Poimenandrum. Nam quæ contra naturam esse dicuntur in hoc negocio, ea iis accenset, quæ Paulus in gentibus detestatur Roman. I. 26. quæque propter adequationem materia &c. exceptionem non admittunt. Nullo enim in casu vel permiffa unquam, vel præcepta leguntur. unde vi hujus exceptionis ita argumentari licet: Quæ ita sunt contra naturam ut peccata Rom. I. 26. reprehensa, exceptionem non admittunt: At rasura mulierum exceptionem admittit: Ergo non est ita contra naturam ut illa peccata. Major extra controversiam est. minor est viri docti. unde conclusum est aduersus Poimenandrum. Exempla viri docti ad rem non faciunt, cum exceptionem ambo admittant, nec proinde ad

de ad doctrinam Poimenandrianam accommodari possint.

Secunda mea ratio erat: *Quia ipsi ad-versarii rasuram coma muliebris, in casu necessitatis corporalis, puta psora aut similis incommodi, concedunt. at nulla talis necessitas legi natura prejudicare potest. Quod si ob psoram legem natura violare licet in re minima, quid obstat, quo minus ob lepram, aut pestem, aut denique mortis metum, eam liceat violare in rebus maximis?* adjiciebam (quod vir doctus omisit) *Hic sane revocandum erat in memoriam dictum Christi Matt. 5. 19. Quisquis solverit unum ex mandatis hisce minimis &c. item, omne peccatum etiam minimum, atque ita omnem transgressionem legis natura mereri mortem aeternam.* Multa hic respondet vir doctus, quæ figillatim excutiemus.

1. *Negatur, inquit, consequentia: quia leges natura alie sunt absolute, quia cadunt super materiam adequatam: alie exceptionem admittunt &c.* Resp. Donabo viro docto hanc suam distinctionem, quia nihil mihi incommodat. nam jus naturæ quale Poim. ponit in negotio capillari est absolute, cadit super materiam adæquatam & quæ exceptionem non admittit, cum tale esse statuatur, quale transgrediebantur illi de quibus agitur Rom. 1. 26. nihil ergo hac distinctione profectum est.

2. *Non.*

2. *Non valet, inquit, ratio consequentia.*
Nam quamvis verissimum sit, nullam necessitatem corporalem dari que ulli violandi legem natura copiam faciat, est tamen aliqua necessitas, qua posita lex aliqua natura obligare desinit: quia ea lege non comprehenditur. id exemplis quibusdam illustrat.
 Resp. Possem dicere, juxta Poimenandum, necessitate frangi legem, quod certe non est minus quam violari. sed transeat hoc. neque enim in vocabulis vim facimus. ad rem: Nego ullam dari necessitatem qua posita lex naturæ de qua Rom. 1. 26. obligare desinat. at talem esse statuit Poim. legem capillarem. nihil ergo etiam hac distinctione effectum est.

3. *Non valet, inquit, probatio rationis.*
Nam 1. assumit vir doctus dictum quod nunquam cogitatum fuit, videlicet eos quos sibi delegit adversarios, sentire, licitum esse violare, seu transgredi legem naturæ ob psoram. Sentio, & dico, legem naturæ mulierem psora laborantem ad nutritionem coma non obligare. Quia quando jubetur nutritio comarum muliebrium, excipitur casus psora, aliorumque ejusmodi incommodorum: non secus ac quando precipitur, ne resistamus malo, moderamen inculpatæ tutelæ exceptum intelligitur. Resp. 1. Quod nunquam cogitatum esse dicit, id non modo cogitatum, sed & scriptum esse à Poimenando

modo patuit. 2. non quid *sentias* aut *dicas* hic attendendum, sed quid conveniat principiis Poimenandrianis. is autem tale hic jus naturæ ponit, quod semper obligat, nec exceptionem patitur. ut item ostensum. 3. cum à legis hujus obligatione p̄soram & similia incommoda excipias, quæro à quo excipiantur? an à Deo? si ita est, cedo tabulas illius exceptionis. an à te? at id nullam circa leges divinas auctoritatem habet. Lex de non resistendo malis solam vindictam privatam prohibet. nec inculcata tutela ab ea excipitur, cum species vindictæ non sit.

4. *Vana ergo, inquit, sunt qua vir doctus de violatione legis in casu lepra, pestis. & metus mortis in re gravissima assuit, nisi ostendat violationem legis committi ubi ea non obligat, aut omnium legum naturalium eandem esse rationem. Quod ipsum nunquam facturum esse certum est. Resp. Quia vocem violandi vir doctus non admittit, quanquam ei æquivalentem videlicet frangendi in Poimen. ostendimus, tamen ut λογμαχίας anfa præscindatur, dico etiam substituta phrasi viri docti, æque validum esse argumentum: Si enim ob p̄soram lex naturæ non obligat in re minima, non obligabit ob lepram &c. in re maxima. cum par utrobique sit ratio, nec ullum discrimen vir doctus vel monstravit, vel monstrare*

strare possit. Non ergo meum est, ostendere violationem legis committi ubi ea non obligat, sed viri docti est monstrare, cur ea hic obliget non illic. Neque opus est ut doceam omnium legum naturalium esse eandem rationem, cum sufficiat ostendisse legem de coma ex iis esse quæ positæ Poimenandri principiis nullam exceptionem admittunt.

Rogaram thes. 9. ut juxta hæc consideraretur assertio Borstii, videlicet: *Mulieres quasdam propter catarrhos contra naturam debuisse attonderi*. quod nullo tectorio incrustari posse judicabam. Ad hoc Vir doctus antequam ad rem accedat, vicissim me monet, ut ad quarundam assertionum mearum consequentias & ipse attendam. & repetit quæ dixerat de exceptionibus à jure naturæ, in præceptis de non occidendo, aut vulnerando. de tegenda nuditate, de non resistendo. ad quæ suis locis responsum est. unum virum doctum rogatum volo, ut videlicet vel semel tandem jus naturæ accipiat sensu Poimenandri, & quæ pro illo disputat, exemplis quibus ille utitur ex Rom. 1. 26. accommodet, ac videat an ea patiantur exceptionem. Scio virum doctum tale portentum non admissurum. attamen id necessario ei faciendum est, aut causa clientis sui hac in parte deserenda. Sed accedamus ad Borstium.

cujus

cujus dictum vir doctus, non tantum aliquo tectorio incrustari, & prae-textu palliari, sed etiam cum ratione defendi posse ait. id ita probat: quia cum vox natura varie accipiat, & aliquando naturalem inclinationem notet, dicam, inquit, recte dixisse Borstium, mulieres quasdam contra naturam, id est, contra naturalem inclinationem, debuisse attonderi propter catarrhos. Quoniam naturali inclinatione mulieres feruntur ad nutriendos capillos &c. Resp. Quod in Poimenandro feci, idem feci in Borstio, id est integram ejus concionem denuo perlegi, ut viderem, an uspiam naturam pro inclinatione naturali accipiat, & nihil tale apud ipsum inveni. fateatur ergo vir doctus, curam hanc suam mere palliativam esse, neque Borstium eam secundum principia Borstiana defendi. quod, ut opinor, animadvertens addit solutionem alteram, hisce verbis: Deinde, etiamsi per naturam intelligere liberet legem naturae (quod tamen non puto Borstium datum) adhuc superesset aliquid ad defensionem Borstii. Possem enim dicere, tripliciter posse dici, aliquid esse contra legem naturae; vel materialiter tantum, vel formaliter tantum, vel materialiter & formaliter. Sic materialiter peccat contra legem naturae, qui laborans ignorantia invincibili, accedit ad aliam quam ad suam conjugem; formaliter, qui

qui accedit ad suam, putans se accedere ad alienam uxorem; materialiter & formaliter. qui ad alterius conjugem accedit, quam talem esse novit: seque primo, non secundo & tertio modo illud contra naturam, accepisse. Resp. Videat, & obstupescat mecum lector, quanti res periculi sit, quovis pretio amicorum culpas præstare velle. nam ex hac viri docti distinctione, verbis Borstianis accommodata, sequitur, *DEBERE* nos peccare materialiter contra legem nature. *DEBERE* nos peccare ex ignorantia. *DEBERE* virum ignorantia invincibili laborantem, accedere ad alienam conjugem. Atque hic duo satis mirari non possum. 1. quod ea voluerit afferre quæ nihil ad rem facerent. 2. quæ nemo theologus, si attente legerit, approbare posset. Nam, ut de primo loquar, quæro ex viro docto, per quam rimam, in quæstionem de tonsura muliebri, intruseris *invincibilem ignorantiam*? Nam & apud Borstium & apud ipsum, causas illius tonsuræ invenio *psoram*, & *catarrhum*, at *invincibilem ignorantiam* nusquam invenio, nec quid illi cum *psora* & *catarrho* commune sit, divinare possum. Ut de secundo, .i. de re ipsa agam: pontificii dicunt, *Invincibilem ignorantiam*, excusare à peccato. v. Gabr. Biel. serm. 1. in cœna Domini. id sequuntur Remonstrantes, Apol. p. 280. *In catarris,*

ris, inquit, peccatis sola ignorantia invincibilis excusat. in hæresi autem etiam plusculum indulgent. & p. 289. versâ: *Verbum Dei*, inquit, *etiamsi vim obligandi ex se & per se habeat, actu tamen non obligat quenquam, nisi intellectum, & sic, prout (nota) adhibita omni possibili diligentia & prudentia intelligendum esse creditur.* hæc illi, quæ miror si cui orthodoxo arrideant. mihi certo persuaderi nullo modo possunt. itaque ad distinctionem viri docti dico. 1. peccatum quod ex ignorantia fit, non materialiter solum, sed & formaliter peccatum esse, quia formale peccati consistit in *avopia*, sive nos eam sciamus, sive nesciamus. 2. nec quicquam obstare, quod ea ignorantia homini sit *invincibilis*, id enim procedit ex peccato, ac proinde jus Dei imminuere non potest. Vidit hoc quasi per nebulam Gerson, cum *ignorantiam invincibilem aliam incidere ait sine culpa, aliam ex culpa, ut quando homo præstitit causam suam ignorantiam. talem autem juxta quosdam excusare non à toto, sed bene à tanto.* (videlicet in quantum peccatum ex eâ ortū non est contra conscientiam, ideoque minus grave.) p. 2. de nat. & qualit. consci. 3. Si verum esset quod asserit vir doctus sequeretur peccatum originale in infantibus peccatum non esse, nisi materialiter. nam *invincibili* ejus ignorantia in
illa.

illa ætate laborant. 4. *Quicquid non est ex fide peccatum est.* Rom. 14. 23. & quidem formaliter. quod autem fit ex invincibili ignorantia, id ex fide esse non potest. est ergo formaliter peccatum. 5. *Errores, inquit David, quis intelligit? ab occultis meis absolve me.* Psal. 19. 13. & in lege erant sacrificia pro ignorantibus. frustra, si qui ignorans peccat, quod DEBET facit. quærat, aliquis, ad quid ergo teneatur, qui quod malum est bonum esse putat? si enim omittit, conscientiam licet errantem lædit, si facit, quod malum est facit. dicam, cum teneri errorem deponere, & sic ab eo quod malum est abstinere. si regeris cum hoc non posse, jam id solutum habes §. 2. 6. *Servus qui non novit voluntatem Domini & fecit digna plagis, caderet plagis paucis.* Luc. 12. 48. talis ergo non fecit quod DEBET. fecit enim *digna plagis.* sexcenta possent ejusmodi proferri. inutile ergo est tectorium quod errori Borstiano obduxit vir doctus, nec ut dicam quod sentio, ullum debilius adhibere potuisset.

Et hæc quidem quantum ad pronunciatum Poimenandri de rasura comæ muliebris, quam contra *naturam & jus gentium* esse sancivit. quod pronunciatum vir doctus (ut hoc obiter nosem) quoad priorem tantum partem, quæ *naturam* spectat
conatus

conatus fuit defendere, alteram autem quæ *jus gentium* spectabat omisit, atque ita ex semisse tantum clienti suo patrocinatus est. Nunc veniamus ad consequentiam quam inde infert Poimenander, quæ hæc est: *non licere mulieri à coma dependula nonnihil aliquando demere.* Adversus hanc consequentiam 1. negavi amputationem extremitatum in parte aliqua comæ muliebris idem esse quod rasuram. 2. aut gentes in legibus condendis circa extremitates capillorum occupatas fuisse. itaque nihil concludere Poimenandrum pro lege naturæ aut gentium etiam hac in parte.

Hic duo video opponi à viro docto. 1. *amputationem alicujus particula capillorum muliebrum esse rasuram sive tonsuram partialem, quæ æque ac totalis prohibita sit.* cum Apostolus, agens de rasura seu tonsura muliebri, inter magis & minus non distinguat. v. ejus thes. i. 7. 8: Resp. 1. amputationem extremitatis capillorum esse *rasuram partialem*, non dicendum viro docto erat, sed demonstrandum. quis enim unquam fando audivit vocem radendi in illo significato? qui si admittatur, jam omnes comati hodierni inter rasos ascribentur, nemo enim eorum est qui non ab extremitatibus capillorum aliquid demat. quis nescit τὸ ξίω & ξύω *lavigandi, &*
coma-

complanandi significationem habere? quæ non datur in capite humano, nisi pilus tollatur usque ad vivam cutim. Narrat Sueton. Caligulâ, *regulos quosdam barbam posuisse, & uxorum capita rasisse, ad indicium maximi luctus.* putatne vir doctus hoc factum, amputando extremitates capillorum? 2. ad *tonsuram* quod attinet, quæ hic proprie ad rem facit, novi esse aliquam *κρηνὴν* quæ non fiat *ἰν ἄρῳ*, sed Apostolum ita rigide illam mulieribus vetuisse, ut inter magis & minus nullo modo distingui, & me minimam quidem capilli extremitatem demi pateretur, ne ipse quidem vir doctus sibi serio persuasit. *Quis enim credat* (verba ejus sunt Disp. text. 1. thes. 6.) *Apostolum in re tantilla discrimen dedecoris & decoris posuisse?* quod addit esse hunc morem *novitium, & aliunde inventum*, ac citat locum Zeph. 1. 8. de iis qui *veste peregrina utuntur*, sciat nec novitatem, nec vetustatem facere posse ut quid juris naturæ vel sit vel non sit. alioqui quod hodie novum est & peccatum contra naturam, post annum v. g. vetus erit, & juri naturæ consentaneum. quod quid est aliud quam ex jure naturæ cothurnum facere in quamvis partem versatilem? ita & habet de *peregrinitate*. quod enim nunc peregrinum est, post temporis aliquam moram evadit domesticum. & si nullo modo
do

do peregrina veste uti licet, quid sibi vult, quod Poimen. nostrates mulieres Anglico more caput velare jubet? sane Angli nobis sunt peregrini. in loco Zephaniæ explicando immane quantum varient Hebræi. afferam unam interpretationem ex iis quas notavit R. David Kimchi. וימ אנשים שמראים עצמם פרושים וחסידים ולבושים מלבוש נכרי כנגד כל העם שלא כאשר העם כרי שיכירום במלבושיהם שהם פרושים ודרכיהם רעים id est: *Sunt autem qui interpretentur, eos homines qui se ipsos ostentant pharisaos & Hasidaos (separatos & sanctos) ac induunt vestem peregrinam respectu vestitus totius populi, quia cum illo non convenit, idque ut per vestitum internoscantur, separati esse, cum tamen via illorum prava sint.* Hæc explicatio (quæ sane contemnenda non est) statuit, reprehendi apud Zephaniam ejusmodi genus *singularitatis* in vestitu, quod penitus ablutit ab eo quod attulit vir doctus, imo ei penè διαπρήδην opponitur. verum age, noxetur *studium novitatis & peregrinitatis* tale quale ipse intelligit, id tamen rem ipsam in se & citra illam circumstantiam consideratam non reddit illicitam. i. Tim. 2.9. (qui locus etiam citatur) non agit Apostolus de lege naturæ, sed *honestatis, verecundia, modestia.* ut ipse textus clamat,
ncc

nec de *cincinnis* tantum, sed & de *auro*, *margaritis*, *pretioso vestitu*, quæ naturali lege prohiberi, non dicet puto vir doctus. eadem ratio est loci 1. Pet. 3. 3. & Ies. 3. 25. nam si ibi *plexi capilli* juri naturæ repugnare statuantur, idem de universo mundo muliebri, *speculis*, *annulis*, *mitris*, &c. dicendum erit. summa est, superbiam, luxum, lasciviam prohiberi. rem ipsam, si ista absint absolute prohibitam non esse. sed hæc à quæstione de tonsura feminarum nonnihil abeunt, quæ tamen virum doctum secutus, paucis attingere necesse habui.

Alterum quod vir doctus reponit, respicit ad id quod dixeram de jure gentium, videlicet, credibile non esse, gentes in legibus condendis circa extremitates capillorum occupatas fuisse. Ratio, inquit, hæc valida non est. Quia non repugnat juri gentium aliquid esse (præsertim si jus gentium notione Istorum accipias) & legem de eo conditam non esse. Nam ratio qua facit ut aliquid sit juri gentium, non est ratio legis, sed dictamen rectæ rationis id imperantis. quæ refutata sunt Tractatus mei c. 3.

----- ἐχθρόν δέ μοι ἐστὶν
αὐτῆς ἀριζήτως εἰρημίνα μυθολογεῖν.

CAPVT IX.

*De integumento capitis mulierum. An eas in-
 teetas esse repugnet legi natura. An Eva
 in statu integritatis velum in capite ha-
 buerit. An Deus ei legem dederit, & me-
 dia ad eam implendam denegarit. De
 lege natura ex suppositione peccati. de ne-
 cessitate, & casu extraordinario. De par-
 te come muliebris soluta. an per eam lex
 natura violetur. Argumenta viri docti
 excutiuntur. locus Ies. 3. consideratur.
 De scandalo & similibus. quantopere ea
 varient etiam hac in parte. Olim nobi-
 lium feminarum fuisse capillos in verticem
 cogere, plebeiarum vero eum demittere,
 nunc contra. Ex circumstantiis ius per-
 petuum circa res ipsas inferendum non
 esse.*

THesi mea xv. proposueram verba
 Poimenandri, quibus statuit *Mulie-
 res semper tecto capite esse debere, et-
 iam domi, quia in tecto eas capite esse contra
 legem natura sit.* hoc examinaram thes.
 xi. rationibus aliquot in contrarium alla-
 tis, quas ordine resumemus. prima est: *Si
 mulierem in tecto capite esse contra ius na-
 tura sit, sequitur vel EVAM in statu ince-
 gritatis*

ritatis velum in capite habuisse, vel iusna-
 ura violasse. Ad hanc vir doctus: thes. xi.
 prima, inquit, ratio non stringit. 1. Quia
 Eva in statu integritatis aut habuit quo
 caput tegetet, aut non habuit: si habuit,
 unde probabitur eam id non fecisse? Si non
 habuit, neque ut tegetet ebligabatur, sicuti
 nec is obligatur ad dandam eleemosynam,
 qui nihil habet unde det, sufficit eo casu vo-
 luntas dandi: 2. Cor. 8. 12. Resp. Miror
 virum doctum rem ita evidentem in am-
 biguo ponere, an videlicet Eva in statu in-
 tegrilitatis habuerit quo caput tegetet, & an
 id fecerit. quæ enim verisimilitudo est,
 eam toto corpore nudam, solum caput
 obnupsisse? unde vero ei pannus vel lineus,
 vel laneus, vel sericeus &c. unde colus &
 fufus ad ducenda filamenta? unde radius
 ad texendum, acus ad suendum &c. for-
 tasse id velamentem dices è foliis compli-
 catum fuisse. At qui Quæst. text. 1. part. 3.
 thesi 4. inquirere detrectabas, *an gestatio
 florum* (aut etiam frondium lauri, ex Ter-
 tulliano, quem ibi citabas) *in capite, esset
 ordinabilis ex concessione divina in bonum.*
 eandem difficultatem hic inventurus es.
 Denique ponamus eam eiusmodi integu-
 menti copiam habuisse, non puto te dictu-
 rum eam velato capite è costa Adami
 prodiisse. itaque nudo vertice, & per con-
 sequens in statu peccati à Deo conditam
 esse

esse sequetur. quod vides quam absurdum sit. quod addit: *Si non habuit, neque ut tegeret obligabatur*. Respondeo: imo si non habuit, statuitur Deus ei legem dedisse, & media ad eam præstandam denegasse. quod iterum manifestam absurditatem habet. de eleemosyna actum est Tract. nostri p. 59. *Secundo, inquit, Quædam sunt legis natura aut absolute, aut ex suppositione peccati: quamvis ergo forte exemplo Eva probari posset, velationem capitis muliebris quæ fit velamine ascititio, non esse absolute legis natura, quomodo probabitur, non esse eandem legis natura ex suppositione peccati?* Resp. Non inquiram in hanc distinctionem, quid enim opus est? verum id cuius probationem petit, inde probatur, quod subiectio feminæ erga virum omne peccatum antecesserit, quum Paulus eius rationem deducat ab ordine creationis. 1. Tim. 2. 13. Si ergo illius symbolum vim legis naturæ haberet, ea ab ipsa creatione arcescenda esset, at inde eam, ut vidimus, non habet, non ergo eam acquisiuit peccato perpetrato.

Altera mea ratio erat: *Si id nec domi quidem facere licet (nempe capillum solvere) sequitur primo, mulieres nunquam calypteram debere mutare, nec comam pectere. 2. peccasse sanctas illas feminas, quæ Christi pedes capillis suis abstiererunt. Luc. 7. 38.*

Ioh. 12. 3.

10. 12. 3. que tamen eo nomine à Christo
 eadem laudata sunt. Hic vir doctus 1.
 necessitatem, 2. casum extraordinarium in
 subsidium vocat. primam illustrat exemplo
 nudationis partium corporis occultarum,
 curationis causa. alteram mulierum quas
 Paulus vetat capillis passis incedere, & sic
 in ecclesia comparere &c. Resp. De neces-
 sitate jam ad nauseam responsum est. casus
 etiam extraordinarius nunquam faciet ut
 peccata contra naturam à Christo lauden-
 tur ac boni operis appellatione donentur.
 Exempla quæ affert non de jure naturæ,
 sed honestatis sunt. ideo nihil conclu-
 dunt.

Prima mea Disputatione thesi 2. con-
 troversiam de coma muliebri ita propo-
 sueram: *An pars comæ muliebris juxta ge-
 nas dependens, per se & natura sua sit illi-
 cita?* id affirmare Poimenandrum ostendo
 Disp. 6. thes. 2. qui hoc legi naturæ repug-
 nare ait. Vir doctus (qui ad primam Disp.
 de hac re nihil tetigit) disput. ult. thes. 9.
 suum de ea judicium promittit. verba ejus
 sunt: *Quantum ad alteram solutionem
 comarum muliebrium (partialem videlicet)
 nec eam extra casum necessitatis (si forte
 dari possit, quod nunc non inquiri) licitam
 esse existimo. rationes ejus sunt: 1. Quia le-
 gat quidem apud Apostolum, comam mulieri
 datam pro velamine, sed non ut eam genis*
 B *involi-*

involitantem habeat. 2. quia est à patriis moribus aliena. 3. quia pugnat cum simplicitate Christiana. 4. quia actus otiosus est. 5. quia scandalum creat. 6. quia ejus eventus analogice ex Ies. 3. haberi potest.

Resp. primæ rationis solutio petatur ex Disp. nostra 6. thes. 6. de secunda etiam superius actum. loca quæ pro tertia adducit, ibidem considerata. quarta sine probatione ponitur, nec se satis explicat. si accurate disputandum est, dicam ne *actum* quidem esse, sed cujusdam actus (videlicet omnimodæ capillorum substructionis, qualis nusquã præcipitur) omissionem. quinta nihil ad quæstionem facit. nam casus scandalali, etiam in rebus per se licitis reperitur. nec magis sexta, quia in loco Iesaiæ soluti capilli nulla mentio. neque quisquam vocem qua propheta utitur ita interpretatus est. & si maxime is intelligeretur, aut analogia quadam, ad res alias quas propheta commemorat, reduci deberet, non sequeretur tamẽ cum esse per se malam, aut contra legem naturæ, nisi universum ornatum mulierum, imo ipsam earum *pulcritudinem* cujus expressa mentio est eodem quod allegatur commate, naturæ juri adversam esse velimus. sed de hoc etiam antea. Ut jucunda aliqua observatione recreatum lectorem dimittamus, rogo is consideret, quanto-pere variet ratio scandalali ac similium circum-

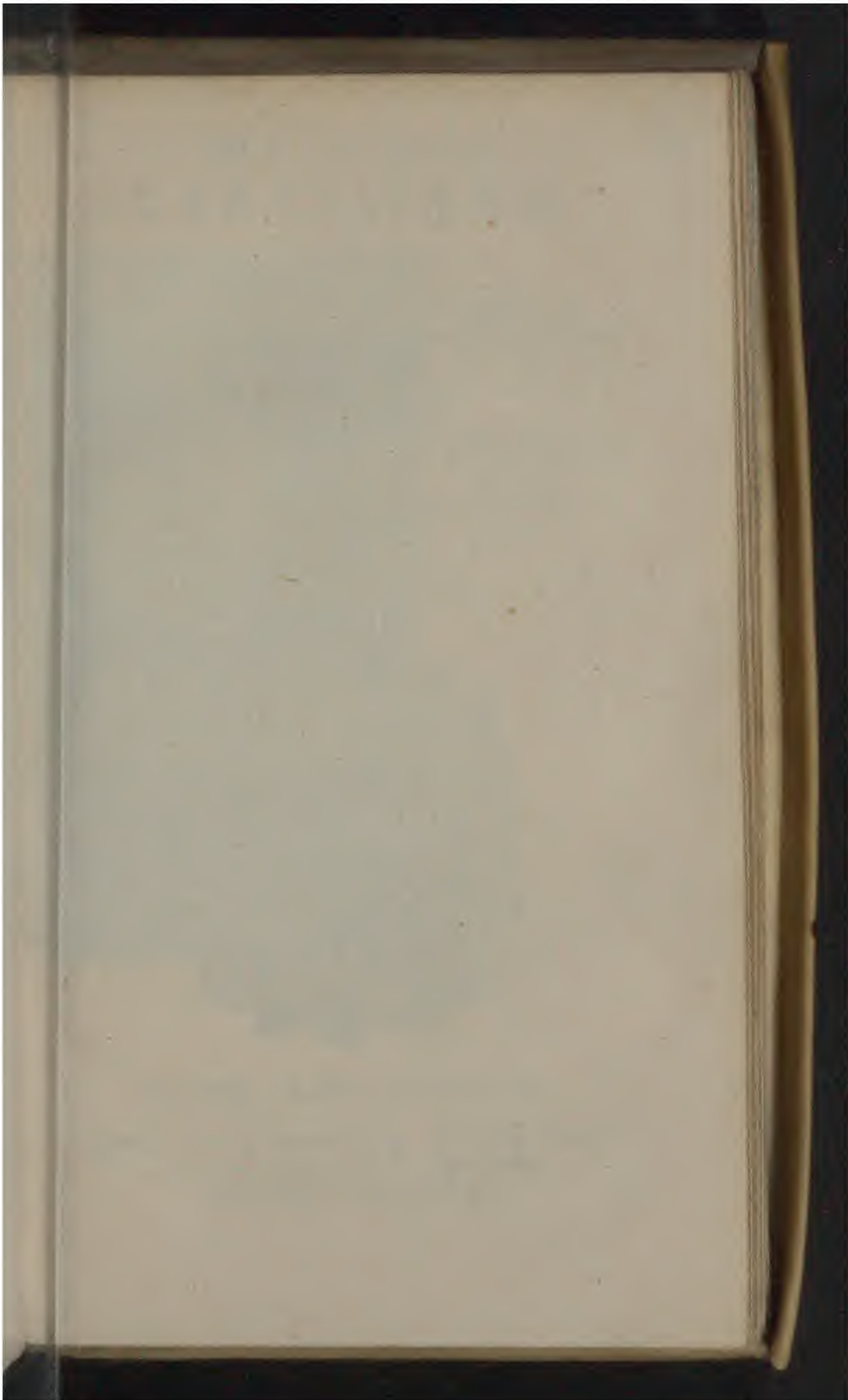
cumstantiarum etiam circa morem femineum in substringendo vel dimittendo capillitio. Nam tempore magni Erasmi feminae nobiles, prorsus contrario quam nunc sit more, comam totam in verticem colligabant, ut ita à plebeiis mulieribus quæ eam ex parte solutam gerebant, distinguerentur. ac offendebantur illæ, si qua inferioris quam ipsæ essent dignitatis id auderet imitari. in colloquio enim, cui titulum fecit, *Senatulus sive γυναικουργείον*, ita post alia loquentem introducit consilii præsidem Catarinam: *Nunc accipite quibus de rebus consultandum sit. Primam oportet esse curam dignitatis: ea potissimum sita est in cultu, cujus rei tantus est neglectus, ut hodie vix agnoscas discrimen inter nobilem & plebejam, inter nuptam & virginem aut viduam, inter matronam & meretricem. Adeo sublatus est pudor, ut quidvis usurpent qualibet. Videre est plusquam plebejas ac loci plane sordidi vestiri holosericis, undulatis, florulentis, virgatis, byssinis, aureis, argenteis, pellibus Zebellinis, Madauricis, quum interim maritus domi consuat calceos. Digitos habent smaragdis & adamantibus onustos. Nam uniones nunc vulgo fastiduntur, nequid querar de succinis, & coralliis, & crepidis inauratis, Satis erat tenuibus in honorem sexus, cingulis uti sericis, ac simbrias vestium serico limbo decorare:*

nunc geminum est malum, & res familiaris extenuatur, & ordo, qui dignitatis est custos, confunditur. Si pilentis & lecticis eboreatis ac bysso tectis vehuntur plebeja, quid relictum est nobilibus ac potentibus? Et si vix equiti nupta caudam trahit ulnarum quindecim, quid faciet Ducis aut Comitis uxor? Atque hac res hoc est intolerabilior, quod mira temeritate subinde mutamus cultum. Pridem à porrectis à vertice cornibus pendebant linteamina. Hoc ornatu femina principes discernebantur à plebeiis. Illa, nequid conveniret, sumserunt pilea foris ostentantia pelles albas nigris maculis variegatas: statim vulgus, arripuit. Rursus mutato cultu sumserant flammea nigra (è) bysso: id feminarum vulgus non solum ausum est imitari, verum etiam addiderunt fimbrias aureas, denique & gemmas. OLIM NOBILIVM ERAT, A FRONTE ATQVE TEMPORIBVS REVVLsis PILIS, IN VERTICEM CAPILLOS COGERE: NON DIV LICVIT, MOX QVÆLIBET ÆMVLATÆ SVNT. Tandem demiserunt crines in frontem, proxinus & hoc imitata sunt plebeja. Videmus hic, tempus fuisse, cum plebeiis feminis vitio datum, & superbiæ ac insolentiæ deputatum est si cinem à fronte ac temporibus in verticem, nobilium instar, attollerent, prout nunc offendit, si eam æmulatione talium circa tempora solutam gestent. Neque

que credas hic loqui Catarinam quampiam, sed ipsum Erasmus, qui admirabili illo Colloquiorum opere, ludentis specie, in omnes hominum ordines censuram exercet. legatur epistola ei subnexa, ubi nominatim de hoc dialogo loquens, *In senatulo, inquit, traducturus eram vitia quaedam mulierum, sed civiliter, nequis expectet tale quippiam quale habet Iuvenalis* &c. Vnde apparet quam periculose ex circumstantiis scandali, levitatis, æmulationis &c. jus naturæ perpetuum ac immutabile circa res ipsas inferatur.

FINIS.

150
The first part of the book
contains a list of the
names of the
persons who
were present at
the meeting
of the
committee
on the
15th of
the month
of
the year
1500
and
the
names
of the
persons
who
were
present
at
the
meeting
of the
committee
on the
15th of
the month
of
the year
1500

M
CAR

THE

Acco
Det. G
Ordi

IV
Apul H